

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

การเขียนอัตชีวประวัติ เป็นงานที่ทำให้เกิดผลสำเร็จไต่ยาก โดยเฉพาะในประเทศไทย นั้น ได้มีผู้วิจารณ์ไว้ว่า "จะหานักเขียนที่เป็นคนธรรมดาสามัญอันพอจะคิดเขียนอัตชีวประวัติของตัวเองให้คนอ่านได้ เห็นจะหาตัวยากนัก"^๑ เพราะผู้เขียนจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และทรงคุณวุฒิในวิชาการที่จะแสดงตัวอย่างอันดีต้องตามประเพณีนิยมได้ แต่ถึงกระนั้นก็ยังมิมีหนังสือประเภทนี้ที่มีคุณค่า คือ พื้นความหลัง อัตชีวประวัติของพระยาอนุমানราชชน ซึ่งเป็นผู้ที่ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศยอมรับว่าเป็นนักปราชญ์ ดังที่สำนักงานค้นคว้ามหาวิทยาลัยคอร์เนลล์ (Cornell Research Center) แห่งสหรัฐอเมริกาได้บันทึกไว้ว่า "เป็นนักมานุษยวิทยาภาควัฒนธรรม นักนิรุกติศาสตร์ นักประวัติศาสตร์ และนักวรรณคดี เป็นนักปราชญ์ชั้นเลิศคนหนึ่งแห่งประเทศไทย ฯลฯ"^๒

✓ ในหนังสือชุดพื้นความหลังนั้น นอกจากจะให้ความรู้เกี่ยวกับชีวประวัติของผู้เขียนแล้วยังให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ หลายสาขาวิชา เช่น วิชานิรุกติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับความเจริญทางตะวันตกที่เข้ามาสู่ประเทศทางตะวันออก ฯลฯ ดังที่อธิบายไว้ในคำนำว่า เจ้าของชีวประวัติต้องการจะเล่าเรื่องเก่าตามที่ทราบและระลึกได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือ เรื่องพื้นความหลัง ของ พระยาอนุমানราชชน ว่ามี

^๑ ศึกพ ธงไชย, "วิจารณ์หนังสือพื้นความหลัง (เล่ม ๓)," สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ๗ (ธันวาคม - กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒ - ๒๕๑๓) : ๑๒๓.

^๒ กรมศิลปากร, บรรณานุกรมงานนิพนธ์ของศาสตราจารย์ พระยาอนุমানราชชน และพระสารประเสริฐ (พระนคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๑๕), หน้า ๗.

เนื้อหาสาระในวิชาใดบ้าง เพื่อวัตถุประสงค์ในการให้บริการเอกสารสนเทศ และจัดทำบรรณานุกรมขึ้น ให้เป็นคู่มือในการค้นเนื้อหาหนังสือขึ้นใหม่ ให้ละเอียดกว่าของเดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อความสะดวกในการค้นเรื่องได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการวิจัยจาก "การวิเคราะห์เนื้อหา "สาส์นสมเด็จ" เพื่อใช้อ้างอิงและประกอบการวิจัย"^๑ และได้้นำระบบการจัดหมู่หนังสือแบบทศนิยมของคิวอี้มาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์เช่นเดียวกัน รวมทั้งได้ศึกษาริธีตั้งเกณฑ์ในการวิเคราะห์จาก "การประเมินคุณค่าหนังสืออ้างอิงที่พิมพ์ในประเทศไทย"^๒ และได้ปรับปรุงวิธีวิเคราะห์จากงานวิจัยดังกล่าวนี้ มากำหนด เป็นวิธีวิเคราะห์ในงานวิจัยเล่มนี้ เนื่องจากเนื้อหาบางส่วนใน พื้นความหลัง เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอยู่บ้าง ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาลักษณะเฉพาะของหนังสือที่มีเนื้อหา ดังกล่าวจาก "การประเมินคุณค่าสิ่งพิมพ์เพื่อการวิจัยด้านขนบธรรมเนียมประเพณีไทย"^๓ และนำวิธีการแบ่งวิชาความรู้ที่วิเคราะห์ไว้มาประกอบการวิจัยด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ได้ตั้งจุดประสงค์ไว้เพื่อ

๑. ศึกษาเนื้อหาสาระของหนังสือชุดนี้ว่ามีสาระในวิชาใดบ้าง
๒. แยกประเภทเนื้อหาของหนังสือโดยใช้เกณฑ์ตามหัวเรื่องของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย หัวเรื่องของหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน และระบบการจัดหมู่หนังสือแบบทศนิยมของคิวอี้

^๑เพ็ญนิมล (วามานนท์) เขียวนาวัน, "การวิเคราะห์เนื้อหา "สาส์นสมเด็จ" เพื่อใช้อ้างอิงและประกอบการวิจัย" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑).

^๒ศิริพร สุวรรณะ, "การประเมินคุณค่าหนังสืออ้างอิงที่พิมพ์ในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑).

^๓สมบูรณ์ แก่นตะเคียน, "การประเมินคุณค่าสิ่งพิมพ์เพื่อการวิจัยด้านขนบธรรมเนียมประเพณีไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑).

๓. จัดทำครุฑขึ้นเพื่อใช้เป็นคู่มือในการค้นเนื้อหาในเรื่อง อันจะเป็นประโยชน์ในการให้บริการตอบคำถามของบรรณารักษ์ และการวิจัยจากเอกสารของนักศึกษาทั่วไป

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ศึกษาชีวประวัติส่วนบุคคล การศึกษา การทำงาน และผลงานของพระยาอนุมานราชธน เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้แต่ง พื้นความหลัง

๒. การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาทั้งหมดของหนังสือ พื้นความหลัง ฉบับที่จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ศึกษิตสยาม รวมทั้งหมด ๔ เล่ม ดังนี้ เล่ม ๑ พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๑๐ เล่ม ๒ พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๑๑ เล่ม ๓ พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๑๒ และ เล่ม ๔ พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๑๓

ข้อตกลงเบื้องต้น

๑. เนื้อหาทั้งหมดของหนังสือ พื้นความหลัง ฉบับที่จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ศึกษิตสยาม เป็นข้อมูลสำหรับการวิจัย

๒. การวิเคราะห์เนื้อหา คือการศึกษาระเบียบวิธีของข้อเขียนด้วยการจำแนกเนื้อหาสาระโดยวิธีทางสถิติและประเมินผล ว่าอะไรคือแก่นเรื่อง (Themes) ของข้อเขียนนั้น

๓. เกณฑ์ในการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือ พื้นความหลัง ซึ่งใช้

๓.๑. ห้องสมุดแห่งประเทศไทย, สมาคม. หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย.

พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๒๓.

๓.๒. U.S. Library of Congress. Subject Cataloging Division. Library of Congress Subject Headings. 2 vols. 8th ed. Washington, D.C., Library of Congress, 1975.

๓.๓. Dewey, Melvil. Dewey Decimal Classification and Relative Index. 3 vols. 18th ed. New York, Lake Placid Club, 1971.

เป็นเกณฑ์ที่เชื่อได้ว่าเหมาะสมที่สุดสำหรับใช้วิเคราะห์เนื้อหาหนังสือ พื้นความหลัง เพื่อให้บริการเอกสารสนเทศ

๔. การวิจัยครั้งนี้ไม่รวมเรื่อง ขวัญและประเพณีทำขวัญ กับ ชิวประวัติพระสารประเสริฐ ที่ข้าพเจ้ารู้จัก เพราะทั้ง ๒ เรื่องนี้ถึงจะรวมอยู่ใน พื้นความหลัง เล่ม ๓ และ เล่ม ๔ ด้วย ก็จัดอยู่นอกขอบเขตของการวิเคราะห์ เพราะไม่ใช่ชีวิตประวัติของพระยาอนุมานราชธน

วิธีดำเนินการวิจัย

การค้นคว้าวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research)

เป็นหลัก โดย

๑. ศึกษาเนื้อหาจากหนังสือชุด ฟื้นความหลัง อย่างละเอียด
๒. ศึกษาชีวประวัติของผู้เขียน
๓. ศึกษาวิธีวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือโดยใช้เกณฑ์ตามหัวเรื่องของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย และหัวเรื่องของหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน รวมทั้งระบบการจัดหมู่หนังสือแบบทศนิยมของดิวอี้ เพื่อนำมาวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือ
๔. สร้างแบบวิธีวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้หัวเรื่องของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย หัวเรื่องของหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน และระบบการจัดหมู่หนังสือแบบทศนิยมของดิวอี้ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๑๘ เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์
๕. วิเคราะห์เนื้อหาหนังสือ
๖. จัดทำตารางเนื้อหาหนังสือขึ้นใหม่ให้ละเอียดกว่าของเดิมที่มีอยู่
๗. อภิปรายผลการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือ
๘. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบถึงเนื้อหาโดยละเอียดของเรื่อง ฟื้นความหลัง ว่าครอบคลุมสาขาวิชาใดบ้าง เพื่อประโยชน์ในการให้บริการตอบคำถามของบรรณารักษ์
๒. เพื่อเป็นเอกสารประกอบการศึกษาวรรณกรรมเรื่องนี้ ซึ่งจัดว่าเป็นมรดกทางวรรณกรรมของไทยเรื่องหนึ่ง
๓. ตารางที่จัดทำขึ้นใหม่ จะเป็นเครื่องมือให้สามารถค้นหาเนื้อหาในเล่มได้รวดเร็วยิ่งขึ้น